

NA DELO ZA NAŠE PRAVICE!

Ministrski predsednik Andreotti je v izvajanjih glede problematike slovenske narodne manjšine v Italiji zelo dosleden in premočrten. Dne 8. avgusta 1977 je v palači Chigi v Rimu sprejel odposlanstvo slovenske narodne skupnosti in o tem srečanju v dnevnik napisal: »Vprašanje Slovencev v Furlaniji Julijski krajini sem proučil skupno z mešano delegacijo, ki je šla od duhovnika do komunistične senatorke Gerbec. Večina bi hotela imeti enotno zakonsko ureditev, toda razmere so v resnici zelo različne« (Giulio Andreotti, Diari 1976-1979, str. 126, Rizzoli).

V dnevniku »Slovenec« z dne 27.12. lani beremo tele Andreotti-jeve besede: »Slovenci v Nadiški dolini (pravilno v Nadiških dolinah, op. pisca) so zelo različni od Slovencev v drugih pokrajinah«.

Glede zakonske zaščite slovenske narodne skupnosti v Italiji ministrski predsednik Andreotti

DRAGO LEGIŠA

torej danes misli tako, kot je mislil pred 15 leti. Opozarja predvsem na razlike, ki zadevajo, kot moremo razbrati iz slabe slovensčine v že omenjenem časniku, zlasti patriotski čut; iz izvajanj pa jasno izhaja, da odklanja zahtevo, naj velja za celotno slovensko manjšino v Italiji enaka zakonska zaščita.

V našem listu smo se z leti skoraj že naveličali navajati argumente proti takšnemu modrovanju; danes bi pa pripomnili, da morejo Andreotti in njegovi sodelavci samo z vrhano mero nesramnosti brati Hrvatom levite zaradi nižje ravni zaščite, ki jo je baje deležna italijanska manjšina v hrvaški Istri v primerjavi z zaščito iste manjšine v slovenski Istri.

Pri celotni zadevi pa je za nas še najbolj žalostno, da se bo še ena zakonodajna doba končala, ne da bi rimski parlament in vlada rešila vprašanje zakonske zaščite Slovencev v Italiji. To je dejstvo, ki ga moramo podčrtati v trenutku, ko stopamo v novo leto 1992 in ko postaja čedalje bolj jasno, da bo že konec tega meseca razpuščen parlament in bodo na začetku aprila nove državno-zborske volitve.

Kdor поблиže pozna politične in strankarske razmere v Italiji, ta

►►► 3

Pogovor s pokrajinskim tajnikom Ssk Brecljem

»Za enotnost, ki ne bo zgolj fasadna...«

Tržaški pokrajinski svet Slovenske skupnosti je tik pred prazniki izvolil za novega pokrajinskega tajnika Martina Breclja, ki je podžupan devinsko-nabrežinske občine, izvoljen je bil novi izvršni svet in predsedstvo, na zadnji seji pa so si člani vodstva tudi porazdelili resorje. Za predsednika je bil potrjen dr. Zorko Harej, njegov namestnik je Sergij Mahnič, tajnica pa Helena Jovanovič. Pokrajinski podtajnik je Peter Močnik, člani izvršnega odbora pa so si takole porazdelili področja: podtajnik Močnik bo skrbel za stike s sekcijami, Aljoša Vesel in Boris Slama za organizacijo in volitve, Antek Terčon za blagajno, Maja Lapornik za šolstvo, kulturo in šport, David Slobec za gospodarstvo in urbanistiko, Alojz Tul in Ivan Žerjal pa za tisk in propagando.

Pokrajinskega tajnika Breclja smo zaprosili za krajši razgovor o njegovem programu in o bodočnosti stranke. Za odgovore se mu zahvaljujemo.

Kot znano, niste bili edini kandidat za mesto pokrajinskega tajnika. Do pravega sporazuma med člani sveta ni prišlo. Ali to po vašem odraža globok spor v stranki?

Slovenska skupnost ima že v svojem statutu napisano načelo, da se bo zavzemala za enotnost v raznolikosti, kar pomeni, da ta organizacija je in hoče biti tudi politično razvejana. To je po mojem bogastvo stranke in poroštvo, da je v njej prostora tudi za različno misleče. Kot je naravno, so ta različna stališča in pogledi prišli do izraza tudi pri izvolitvi političnega tajnika. Rad pa bi poudaril, da smo te različne poglede naposled tudi uskladili, saj izvršni odbor, kateremu načeljujem, sestavljajo predstavniki vseh najpomembnejših notranjih strankinih komponent.

V čem je po vašem stranka najbolj pomanjkljiva?

Mislím, da bi morala Slovenska skupnost predvsem bolj u-

Iz vsebine:

- Janez Povše
Konec slovenske pomladi? (str. 2)
- Jurij Paljč
Razmišljanje ob praznikih (str. 7)
- Ambrož Kodelja
Priimek smo podedovali - ime so nam izbrali (str. 6)
- Naša društva
Godbeno društvo Nabrežina (str. 7)

trditi svojo organizacijsko strukturo. Skupno z novim izvršnim odborom se nameravam zavzemati za to, da bi prišlo do smotnejše razdelitve dela v posameznih strankinih organih in s tem tudi do kakovostnejšega delovanja.

Za kaj se bo morala stranka v bodoče, po vašem mnenju, še posebej zavzemati?

Martin Breclj

Želel bi, da bi stranka karseda verno odražala probleme in zahteve naše narodnostne skupnosti v vseh poglobitvenih aspektih in da bi bila tudi zmožna čim bolj učinkovito reševati odprta vprašanja. Za uresničitev tega cilja pa bi bilo po mojem mnenju treba v bodoče vzpostaviti tesnejše odnose sodelovanja z vsemi vsemanjšinskimi organizacijami, zlasti s tako imenovanimi krovnimi organizacijami, katerih delovanje je, oziroma bi moralo biti vsekakor komplementarno delovanju Ssk. Mislím, da bi morali v življenju naše narodnostne skupnosti na vseh ravneh uveljaviti načelo in metodo demokracije. Samo to nam bo odprlo pot do enotnosti, ki ne bi bila zgolj fasadna in bi nam torej dala tisto notranjo ali moralno moč, ki nam je potrebna za učinkovitejšo uveljavljanje naših narodnostnih pravic in koristi. Rekel bi še, da bodo pomembna preizkušnja naše politične zrelosti skorajšnje parlamentarne in upravne volitve.

Na pragu novega leta - praznična misel

Na začetku leta nas prevzamejo posebni občutki. Sredi spominov na prehojeno življenjsko pot in na naše drage in znanke, med katerimi nekaterih mogoče ni več med nami, se vprašamo, od kod sploh prihajamo in kam smo se namenili.

Tudi roman »Idiot«, ki ga je napisal veliki ruski pripovednik Dostojevski, se začneja sredi zime, s katero se v Evropi pričinja novo leto. Bralac se sreča z nenavadnim potnikom, ki se iz Švice z vlakom vrača v rusko do-

movino in v svojo domovinsko zgodovino.

Sneg pada na njegovo življenjsko zgodbo in pada na zgodbe drugih ljudi, ki bi jih lahko začeli pripovedova-

LEV DETELA

ti od začetka do konca, saj je iz njih sestavljen pisani mozaik življenja, kot ga kroji človeška družba. Pripovedovali bi lahko, kako se je vse pričelo,

kdo sploh smo in kako bomo naše načrte skušali uresničiti vnaprej.

Sneg je zametel pokrajino. Drevesa na pobočju hriba se upogibajo pod njegovo težo. Kar podnevi skidamo s poti, zapolni noč z novim snegom, ki v debelih krpah pada z neba. In ko se to dogaja sredi v zimskem mrazu otrdele narave, popotuje visoka politika vrtoglavo naprej. Razmejevanja in razslojevanja, vojne in nasilja sneg novega leta ne more skriti in ne more zakriti. ►►► 2

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 12. januarja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župniške cerkve v Rojani; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Otročarije«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Mario Uršič: »Franc in njegovi«. 2. del: »Marija: 1902-1904«. 15.30 Sport in glasba; 17.00 Z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 13. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Moč tišine — 16. oddaja; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Homer: »Odiseja«; 12.00 Revija ZCPZ v Kulturnem domu v Trstu: deklinski zbor Devin vodi Herman Antonič; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Veselo na otroškem valu; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simon iz Ruta — ob petdesetletnici drugega tržaškega procesa; 17.30 Mladi val.

■ TOREK, 14. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Alpe Jadran; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Homer: »Odiseja«; 12.00 Položaj otrok in njihove usode v današnji družbi; 12.40 Revija ZCPZ v Kulturnem domu v Trstu: mešani zbor Kolonkovec vodi Aleksander Sluga; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Dopsnice z najbližnjega vzhoda.

■ SREDA, 15. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Homer: »Odiseja«; 12.00 Male neznane države; 12.40 Revija ZCPZ v Kulturnem domu v Trstu: mešani zbor Skala iz Gropade vodi Anastasia Purič; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Moje najljubše knjige; 17.40 Mladi val.

■ ČETRTEK, 16. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Dopsnice z najbližnjega vzhoda; 9.30 Beležka; 9.40 Dvajset minut z...; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Homer »Odiseja«; 12.40 Revija ZCPZ v Kulturnem domu v Trstu: moški zbor Fantje izpod Grmade vodi Ivo Kralj; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Spoznavajmo Slovenijo; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja: Trst, decembra 1941. Ob 50-letnici drugega tržaškega procesa.

■ PETEK, 17. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Homer »Odiseja«; 12.00 Indija-Koromandija; 12. potovanj po nezavarovanih stezah; 12.40 Revija ZCPZ v Kulturnem domu v Trstu: mešani zbor Milan Pertot iz Barkovelj vodi Aleksandra Pertot; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Narodnozabavna glasba; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Pravljice... pravljice... pravljice...; 14.30 Od Milj do Devina; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki; 17.40 Mladi val.

■ SOBOTA, 18. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Gallusovo vročno bogastvo; 11.30 Homer »Odiseja«; 12.00 Rezija in Kanalska dolina; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Alpe Jadran.

Janez Povše

S priznanjem konec slovenske pomladi?

V čudovitem obdobju vse bližnjega mednarodnega priznanja Republike Slovenije, ki pomeni velikansko zgodovinsko prelomnico in pričetek povsem novega obdobja v življenju slovenskega naroda, se istočasno sprašujemo, kakšna bo v neposredni prihodnosti politična scena onstran in nemara tudi tostran meje. Povsem razburljivo je bilo, da bo tako imenovana »sloga« poplebiscitnega časa ob uresničitvi mednarodnega priznanja zatonila v preteklost ter da se bodo vneli politični boji za novo razporeditev sil. Za to je v prvi vrsti poskrbela bivša Slovenska demokratična zveza, ki je z ustanavljanjem Demokratske stranke vrgla v politično areno misel o nevarnosti klerikalizma na slovenskih tleh.

Nevarnost klerikalizma se je — resnici na ljubo — pojavila že enkrat pozno spomladi in je zajela sam slovenski politični vrh, toda udar je prišel povsem od neke drugje, s strani realsocialistične Jugoslovanske armade. Klerikalizem kot nevarnost je seveda stopil v pozabo, ob nastajanju Demokratske stranke pa se je spet uveljavil kot nekakšno neuradno načelo nove stranke, ki mora rešiti Slovence pred levo in desno skrajnostjo — ker skuša Demokratska stranka zajeti tako imenovani levi center, je seveda ostala le desna nevarnost, se pravi »klerikalizem«. — Ob vsem tem se človek vpraša, komu v korist je slovenski politični prostor zasegla krilatica, ki očitno sega v zgodovino nazaj? Komu v korist je polarizacija na starodavno témo klerikalizma in liberalizma, kaj je ta polarizacija rodila v preteklosti in kakšna je bila usoda tako imenovanega klerikalizma med vojno in po njej v obdobju realsocialističnega preganjanja vsega, kar je bilo v zvezi z vero, ne samo s Cerkvijo?

Osebnostno močno razočaran nad avtorji ideje o nevarnosti klerikalizma zaradi več razlogov: prvi je ta, da ideja igra na strune sovražne in v preteklosti preverjene polarizacije, ki na žalost pomeni del konca vizionarske slovenske pomladi. Ideja te vrste pomeni, kot rečeno, konec vizionarstva, ker očitno ne premore pogleda v prihodnost in njej odgovarjajočo (koristno) politično konfliktnost. Ideja o nevarnosti klerikalizma se verjetno boji še ne do kraja preverjene identitete slovenskega naroda, ki se bo pokazala šele na naslednjih volitvah, tiste identitete, za katero se je boril med drugimi tudi Kocbek. Preprosto rečeno je ugotovil krščanski značaj slovenskega naroda in pa čut za socialno pravičnost,

ugotovil je zlo razcepljenosti narodove identitete, ko ožigosamo ali krščansko identiteto ali socialistično privrženost ter tako razpolovimo svoj značaj. Isto je v svoji oporoki izrekel tudi Štih — oba pa sta bila prepričana, da omenjena temelja slovenskega naroda lahko delujeta brez bratomornega izobčenja ene ali druge strani.

Identiteta naroda je pač tisto, kar narod v celoti je, pri čemer bi seveda morali nehati uporabljati psovke v stilu »klerikalizma« in »boljševizma«, kar končno dela jugoslovansko polpredsedstvo s svojo armado, ko obračunava s fašističnimi silami hrvaškega naroda (med klerikalizmom in fašizmom ni v realsocialističnem žargonu velike razlike). Ne nazadnje pa takšna psovka s klerikalizmom in dvigovanje alarma pred to nevarnostjo pozablja na preganjanje vere in vernih že v času NOB in v vsem povojnem obdobju, zato se zdi pogrevanje te mržnje čudno, nenavadno, nečloveško in tudi nedemokratično. V kolikor se bo pokazalo, da je slovenski narod tudi dandanes še vedno bistveno navezan na krščansko etično izročilo, bo to dejstvo moral priznati in upoštevati vsak demokratični politik. Enako, v kolikor bo prevladala t.i. revolucionarna zavest tega našega naroda. Zdi se, da se del slovenske pomladi z vračanjem zgodovine nazaj po nepotrebnem zaključuje, opušča pot vizionarstva in celovitih rešitev, ki širijo pota prihodnosti in se ne vračajo v preozke kolesnice povojnega ideološkega obdobja. Istočasno bo ta smer političnega boja pričela ustavljati razvojne možnosti in namesto da bi aktivirali vse narodove sile v nova snovanja in odprte prostore nove Evrope, bomo v interesu notranjega političnega boja pogrevali jalove in že zdavnaj odigrane boje preteklosti. Seveda nam še vedno ostaja na izbiro: ali »klerikalistično-boljševiška« družba ali pa sodoben spopad ustvarjalnosti vseh političnih barv, ustvarjalnosti, ki bo komaj zmogla prehod v novo obdobje samostojnosti in izvirnega prispevka skupnosti novih evropskih narodov ter zemeljske krogle v celoti.

* * *

Vojaško letalo — mig 21 jugoslovanske armade je v torek, 7. t.m., sestrelilo helikopter opazovalec ES. Ubiti so bili štirje italijanski piloti in francoski opazovalec. JA je svojo krivdo priznala, v Evropi in svetu pa so ostro obsodili barbarski napad, ki je zahteval življenje štirih članov »mirovne misije«. Vprašanje je, če bo ta dogodek vplival na bodoče reševanje jugoslovanske krize.

Na pragu novega leta...

Interesi držav se popolnoma nepriznanično sučejo okoli tudi mladi slovenski državi nujno potrebne ekonomske stabilizacije v sklopu zdravega finančnega sistema, pogovarjajo se o razvoju tehnologije v državah tretjega in tako imenovanega četrtega sveta. V času razpada velikih imperijev postaja vedno bolj pereče vprašanje dejanske mednarodne kontrole nad strateškimi nuklearnimi orožji. Ob razraščanju hipertrofirane industrijske proizvodnje in z njo povezanega trgovinarstva je posebnega pomena zaščita okolja in zraka, ki bi preprečila razmah težkih ekoloških kriz.

Ti praznični dnevi so sredi popolnoma nepriznanične lokalne in svetovne politike za slovenski narod in njegovo mlado državo vsekakor dnevi zgodovinskih dogodkov, kot jih poznajo le posebna obdobja. Že dve leti sem se od svobodnih volitev preko plebiscita, na katerem so se Slovenci odločili za svobodno in suvereno državo, in mimo kratke, a odločne vojne za slovensko samostojnost, kot rdeča nit vije niz dogodkov, ki Slovenijo dejansko uokvirjajo v skupnost evropskih držav in jo v novih pogojih med-sosedskih odnosov povezujejo tudi z njenima zgodovinsko pomembnima sosedoma Avstrijo in Nemčijo. Tokrat je kljub pomislekom, ki izvirajo tudi iz slabih zgodovinskih izkušenj, upravičeno upanje, da se bodo ti odnosi in povezave v obojestransko korist dobro razvijali vnaprej.

Medtem začenja novo leto potovati po običajnih tirih iz dvanaestih mesecev proti svojemu na koledarju jasno določenemu izteku. Tudi mi smo na poti. Zdaj, ko je še praznično, sije prijeten nemir, veselje do novega in sladka nestrpnost z obrazov. Po vseh poteh novega leta se zgrinjajo ljudje najrazličnejših starosti, poklicev in stanov, da bi po možnosti na najboljši način oblikovali tisto, kar bo v naslednjih dvanaestih mesecih od njih terjalo življenje.

Sneg pada na pokrajino. To je čas ostrih zimskih vetrov, ki se zdaj glasneje in hitreje in potem spet tiše in počasneje prelivajo čez pokrajino. To je čas skrivnostnih kozmičnih melodij, s katerimi orgla velika narava na svoje večsmerne načine, ki jim je že od nekdaj s tesnobo v srcu in potem spet z upanjem v prsih prisluhnil človeški rod.

Morda se bomo tudi mi v teh dneh, ko se vse spet pričinja, čeprav se nam zdi, da je že staro in znano, ustavili na vrhu klanca. Pred nami se bo odpiral razgled na ogroženi in velikokrat zatemnjeni in vendar tudi tako ljubljani svet.

Ko bodo pred nami v mrzli modrikasti megli trepetale dolinice in polja in oddaljeni hribovi, bomo začutili lepoto sveta. Slišali bomo himno novega leta, ki nas bo kljub kopicami bremen in težav vodilo v nova obzorja.

Evropa »priznala« Nemčijo

Po vseh mednarodnih razprtijah v zvezi z mednarodnim priznanjem Slovenije in Hrvaške je z nekoliko sarkazma mogoče reči, da je navsezadnje »največ« iztržila Nemčija, saj je na nek način doživela svoje dejansko »priznanje«. Lahko bi rekli, da celo nekako »odvezo« na hipoteke iz preteklosti. Dejstvo je namreč, da je Nemčija sicer gospodarski velikan, toda njen siceršnji globalni politični vpliv je bil v povojni evropski in svetovni ureditvi nesorazmerno pritlikav. Nihče ne more zanikati tragične nemške preteklosti. Zlasti v zvezi z nacističnim obdobjem, toda iskanje vzrokov za nemško namero po priznanju Slovenije in Hrvaške v tej preteklosti in zanikanje politične razičnosti demokratičnega vodstva sodobne Nemčije, kakršnemu smo bili priče koncem lanskega leta, je preprosto brez primere. Svet se je, na čelu z ZDA, pri izbiri ali demokratična Kohlova Nemčija ali totalitarna Miloševićeva Srbija, očitno odločil za slednjo.

Na srečo je politično nevarno zanemarjanje stališč Nemčije kot demokratične države, vredne pozornosti in zaupanja svetovne javnosti, popravila Evropska skupnost, ki je v bistvu sprejela nemško stališče glede krize v (bivši) Jugoslaviji in tudi njen predlog glede odpravljanja te krize. Pri tem je pomembno, da v zvezi z nemškim stališčem nikakor ne gre za vsiljevanje nečesa, kar bi bilo v nasprotju z mednarodnimi normami, temveč ravno obratno: Nemčija se je ves čas sklicevala na mednarodno priznana načela samoodločbe narodov, medtem ko so ostale pomembnejše svetovne

države, vključno z Organizacijo združenih narodov, ves čas, kar traja jugoslovanska kriza, nojevske tiščale glavo v pesek in čakale, kaj se bo iz vsega tega izcimilo. JLA se nikoli ne bi spustila v pustolovščino kot je bil napad na Slovenijo in zlasti napad na Hrvaško, če ne bi bilo vsaj pasivne evropske in svetovne podpore.

O hudi krizi Slorija

Uslužbenci Slovenskega raziskovalnega inštituta so globoko zaskrbljeni zaradi hude ekonomske krize, v katero je zašel inštitut. V tiskovnem sporočilu, ki so ga objavili pred prazniki, so uslužbenci Slorija predvsem pozvali obe slovenski krovni organizaciji, SSO in SKGZ, naj odločno in takoj posredujeta za rešitev odprtih vprašanj ustanove. Predvsem, je zapisano v tiskovnem poročilu, je nujen takojšen sklic občnega zbora članov in izdelava splošnega načrta za prevrednotenje naloga inštituta in oblikovanje novega statuta, ki naj Sloriju omogoči učinkovitejši in bolj odprt stik z družbo. Ob koncu uslužbenci v tiskovnem poročilu vabijo vso slovensko javnost, naj resno razmisli o sedanjem dogajanju znotraj naše skupnosti.

Očitni poskusi zlasti ZDA in Britanije, da Nemčija zaradi svoje preteklosti še naprej ostane v mednarodnem političnem pogledu nekako »opravilno nesposobna«, so nezdravi in lahko nevarni. To bi najprej pomenilo odkrito priznanje, da mednarodna ureditev niti dejansko niti tendenčno ne sloni na načelih, objavljenih v številnih mednarodnih listinah, začeti s z ustanovno listino OZN. Nadalje bi to lahko tudi v sami Nemčiji spodbudilo razraščanje nedemokratičnih sil, saj bi slednje imele močne argumente, češ pogledajte, nihče se ne ozira na mednarodno pravo, zakaj bi se prav Nemčija.

Demokratične Nemčije se bržkone ni treba nikomur bati, kakšne drugačne pa bi se bržkone bilo treba. Zato Evropi zares ni kazalo drugega, kot da Nemčijo slednjič prizna kot enakopravnega političnega partnerja, tudi kar zadeva »globalno« politiko. Priznanje Slovenije in Hrvaške po vsem sodeč ni le nujno priznanje, temveč je istočasno tudi spoznanje, da se združena Nemčija vrača na evropsko in svetovno politično prizorišče v vlogi, primerni njeni sedanjim demokratični naravi in siceršnji teži.

Janez Vuk

BITI IZSELJENEC

Biti izseljenec pomeni živeti z dvojno energijo, za šivanje ran iz preteklosti in za pogum v bodočnosti.

Nekje se v življenju nit utrga, in že si izseljenec; popkovina ti je bila na silo izruvana, ni več matere, ki bi te dojila, v bližini! Sam nemučno zakriliš in zaplavaš v deroči hudournik, ki te privali v morje brez imena. In tam se rešuješ na otok, največkrat sam, včasih pa v družbi brodolomcev. Vsaka tvoja razpoznavna zastava je lahko samo bela, na njej ni nobenih znakov in nobenega grba ne moreš pritišiti nanjo — grb moraš najprej vzljubiti, če ga hočeš ineti za svojega.

Slovenski izseljenci navadno niso bili željni avantur. Malone vsak je odšel v svet s trdnim namenom, da se čimprej vrne — če ne bogat, pa vsaj tak, da bi lahko zaživel, doma — človeka vredno življenje. Ta kategorija je bila zaznamovana z Župančičevo Dumo, torej s socialno-hrepenenjskim predznakom... Voda je tekla čez tiste trudne dlani in se iz usmiljenja ustavila šele, ko je izprala tudi dušo; premnoge so pokopali z značilnim vzdevek »Error« ali »Napaka«. Če je pa le komu uspelo take stigme zaceliti, že je bil član kakega narodnega ali vzajemnega društva, že je prepeval v kakem zboru in se krčevito boril za socialno pravičnost in vzpon. Na žalost je bila domovina tako daleč, da si moral krepko izlistati atlas, da bi jo poiskal.

Drugi obraz našega izseljenstva nosi sledove groze, groze pred podivjanostjo slovenskih zmagovalcev v domovini. Ostanke duše, ki si jo je tak nesrečnik ob izčrpanem telesu lepil v tujini z veliko samozavestjo, tudi s pomočjo vere staršev, pa še v prepričanju, da ni s svojim zoperstavljanju sili škodil svojemu narodu in narodnosti, je moral krstiti z ognjem pokončnosti; predprag pekla!

Tretjo emigracijo je nekdanja slovenačko-jugoslovanska oblast, potem ko si je nadela lepotilno naličje, imenovala »časno zaposlitev v tujini«. Od teh socialno-političnih izseljencev je oblast pričakovala gmotno pomoč (in jo pričakala) — vse ob strogi prisotnosti vsemogočne jugoslovanske politične policije.

Vso to različnost človek zaznava ob obisku naših rojakov, kadar se jim predstavi. S čim? Kako?

S kulturo. Z narodovo kulturo. S tisto nitjo, ki jo vozla, vozla in hkrati podaljšuje navezanost rojakov na svoj narod.

Neverjetno, kako se njihova srca še vedno stapljajo s Prešernom, Cankarjem, Slomškom in še s katerim izmed sodobnih slovenskih poetov, ki imajo kaj sporočiti.

Za čas nastopa je vse tako ubrano na struni hrepenenja do domovine, da postane nastopajočemu nerodno. Kaj vse so ti ljudje pripravljene pozabiti; koliko gorja potisnejo v najgloblji kot svojega preizkušnega srca! Domovina, ti si kakor sonce! — čeprav so jo zapustili ob najbolj meglenih, hladnih in pustih dneh, ali ob rafalih, ki so jim bili namenjeni zaradi sicer že izsanjane žarnejše zarje!

In vendar, vendar se v objemu neizmernih razsežnostih in razseljenosti naših ljudi svetlika na obzorju. V upanju na boljše čase, naj bo to na Dunaju, v Nemčiji, Parizu, Stockholmu ali v Južni Ameriki, se obzorja slovenstva svetlikajo, srebrno se barvajo nad pritlehno meglo...

Moč, ki je ne smemo spregledati, upanje in vera, ki ju našim izseljencem ne smemo izničiti. Še en dokaz, kako zna naš narod s svojo živostjo postati neumrljivo!

Aleksij Pregarc

Novi predsednik SSG je dr. Rafko Dolhar

Slovensko stalno gledališče ima od konca preteklega leta novega predsednika. Soglasno je bil izvoljen dr. Rafko Dolhar. Nadomestil bo prof. Jožeta Prijevca, ki je odstopil. V upravnem odboru SSG so še Filibert Benedetič (podpredsednik), Livio Valenčič (tajnik), Silvij Tavčar (blagajnik), Ace Mermolja (član) in Boris Peric (član).

Knjižna zbirka celovške MD

Celovška Mohorjeva družba je ob koncu minulega leta poslala svojim naročnikom knjižno zbirko za leto 1992. Knjige je slovenska založba iz Avstrije poslala tako Slovincem na Koroškem kot tudi številnim naročnikom iz matice, pa tudi iz Italije, izseljenstva in zdomstva. V zbirki slovenske založbe iz Celovca so naslednje knjige: Koledar za leto 1992, roman Jakoba Alešovca z naslovom »Ljubljanski misteriji«, potopis Paola Santonina iz let 1485-87 (prva objava v slovenskem prevodu prof. Primoža Simonitija) in knjiga »Poslikane panjske končnice« s številnimi barvnimi ilustracijami, ki jo je napisal Helmut Kroepe.

Na delo za naše pravice!

ve, da zavzemajo politični vrhovi v Rimu stališča do naše manjšinske problematike v skladu s predlogi in sugestijami, ki jim jih posredujejo njihovi prijatelji iz Trsta, Gorice in Vidma. To sicer Andreottija nikakor ne opravičuje, vendar dokazuje, da se »na bazi« v bistvu ni nič spremenilo in da bomo morali Slovenci v Furlaniji Julijski krajini tudi v novem letu zastaviti v politiki vse sile za dosego zakonske zaščite naših pravic. Čaka nas težavno politično delo doma, kjer je treba razmere tako spremeniti, da ne bo več tolikšnih ovir in tolikšnega nasprotovanja upravičenim pričakovanjem, željam in zahtevam našega ljudstva.

Božični čas - čas koncertov božičnih pesmi

Na Tržaškem in Goriškem so se v teh prazničnih dneh zvrstili številni božični koncerti... (foto M. Magajna)

V božičnem času se v naših krajih kar vrstijo koncerti božičnih pesmi, ki so lepa priložnost, da se v ljudeh, ki po domovih ne pojejo več božičnih pesmi ob jaslicah, podoživijo lepe vtise in občutke, kakršne te skladbe vzbudijo v poslušalcu. Podobnih koncertov je bilo v teh dneh veliko; radi bi zabeležili vsaj nekatere.

Niz naj začnem v **Bardu**, kjer je že v nedeljo, 15. decembra, nastopila dekliška skupina Vesela pomlad z Opčin, ki jo vodi salezijanski duhovnik Franc Pohajač. Openska dekleta so pela med mašo v obnovljeni cerkvi sv. Jurija v Bardu, po maši pa so navdušile številno občinstvo s petjem slovenskih, furlanskih in italijanskih adventnih in božičnih pesmi.

Prvi koncert v pravem pomenu besede je bil na božični dan na **Opčinah**. V polni cerkvi so nastopili Mladinski zbor Vesela pomlad in dekliška skupina Vesela pomlad pod vodstvom Franca Pohajača ter mešani pevski zbor Sveti Jernej, ki tradicionalno organizira to praznično božično srečanje. Zbor vodi Janko Ban. Božično misel je podal Saša Martelanc, povezovala pa je Alda Sosič.

Na praznik svetega Štefana pa je bilo bodisi na Tržaškem kot na Goriškem več prireditev. Tudi letos je Združenje cerkvenih pevskih zborov iz Gorice priredilo koncert božičnih pesmi v **goriški stolnici**. Nastopilo je šest pevskih sestojev; prvi je nastopil mladinski zbor iz Štandreža, sledilo je petje dekliškega zbora Alenka iz Števerjana, ki ga vodi Anka Černic. Spored je nato predvidel nastop mešanih sestojev. Pred oltarjem so se zvrstili pevci iz Štandreža, ki jih vodi Valentina Pavio. Dr. Mirko Špacapan pa je vodil mešani zbor Podgora, ki je tudi zapel tri pesmi Lojzeta Bratuža. Pod vodstvom Tomaža Tozona je mešani zbor iz Števerjana izvedel tri božične pesmi, koncert pa je končal zbor Rupa-Peč, ki ga vodi Zdravko Klanjšček. Priložnostno božično misel v goriški stolnici je letos podal znani mirenski kulturni in glasbeni delavec Marko Vuk.

V **novi štivanski cerkvi** pa so na Štefanovo oblikovali koncert božičnih pesmi otroški zbor Ladjica, Dekliški zbor Devin in Fantje izpod Grmade. Organizatorji so izkupiček namenili Slovenskemu dobrodelnemu društvu, da bi z zbranim denarjem pomagalo hrvaškim beguncem. Prav zato je bil celotni spored uglašen na sporočilo miru, ki ga ljudem dobre volje prinaša božič. Pravo prošnjo za mir pa je napisal in uglašil dirigent moškega zbora Fantje izpod Grmade Ivo Kralj. Gre za pesem Nocoj se verni veselimo, ki je na koncertu v Štivanu doživela krstno izvedbo. O pomenu Božiča in solidarnosti do potrebnih je spregovorila odbornica Dobrodelnega društva prof. Marta Terčelj.

Božični koncert je v nedeljo, 22. decembra, priredila tudi godba na pihala »Nabrežina«, godbe-

no društvo »Prosek« pa je nastop ob izteku leta priredilo na dan sv. Štefana. V gosteh so imeli ansambel Taims.

Na Štefanovo je bila prisrčna božična prireditev tudi v **Marijinem domu v ulici Risorta** v Trstu. Po petih litanijah je bil v dvorani koncert, ki so ga oblikovali pianist Tomaž Simčič in zbor cerkvenih pevcev od Novega svetega Antona v Trstu in iz Rodika. Božično misel je podal župnik iz Kozine Lojze Kržišnik. Prisotne so pozdravili še voditelj Marijine družbe Marij Gerdol, predsednik zbora Novega svetega Antona Albert Štrajn in predsednica SSO Marija Ferletič.

Posebno doživetje je bilo poslušati božičnico, ki so jo priredili v **Podgori**. Organizatorji so večeru dali naslov Bratužev božič, da bi tako tudi počastili spomin na to žrtev fašizma. Prav na Božič leta 1936 je moral v Podgori izpiti strojno olje, kar je povzročilo zastupitev in nato smrt. V župnijski cerkvi je nastopilo pevsko društvo Audite nova iz Štaranca, ki ga vodi Gianna Visintin, ob tem zboru je Bratuževe božične pesmi izvajal podgorski mešani zbor, ki ga vodi dr. Mirko Špacapan, pel pa je tudi mladinski zbor pod vodstvom Sabine Antoni. Poezije Ljubke Šorli je recitirala

domača dramska skupina. Celotni program je zrežiral Franko Žerjal. Večer, posvečen Lojzetu Bratužu, se je sicer začel s pozdravnimi besedami podgorskega župnika Karla Bolčine, o Bratužu pa je spregovoril duhovnik in zgodovinar Luigi Tavano. Nekaj priložnostnih besed je nato povedal tudi goriški župan Scarano.

Z Goriškega poročajo tudi o posebno dobro uspelem božičnem koncertu Big Ben kvarteta v **Štandrežu**. Znani in priznani ansambel je v župni cerkvi zelo ubrano in doživeto zapel vrsto slovenskih in drugih božičnih pesmi. Koncert, ki je privabil v cerkev ljubitelje lepih božičnih melodij, je bil v nedeljo, 29. decembra.

Tudi v novem letu je bila in še bo vrsta koncertov božičnih pesmi. Na praznik Svetih treh Kraljev sta v rojanski cerkvi nastopila orglar Dimitrij Rejc in sopranistka Tanja Kuštrin. Oba glasbenika sta doma iz Nove Gorice in sta poznana in uveljavljena umetnika še zlasti na Primorskem.

V prihodnjih dneh bo še nekaj koncertov uglašanih na božično tematiko. Tokrat smo omenili le nekatere, opustili smo druge, vsakdo, ki je v domači cerkvi ali kje drugeje sledil koncertu božičnih pesmi pa je lahko ugotovil, da je to doživetje, ki ga je vredno obhajati kot nekakšen obred, da v nas spet zabrnijo strune, ki bi drugače mogoče tudi ostale tihe.

Lepa in hvalevredna pobuda

Slovenski fotografski krožek Foto Trst 80 je pred kratkim priredil slavnostni večer s predstavitev fotografskega dela novega koledarja slovenskih denarnih zavodov v zamejstvu. Ob tej priložnosti je predsednik Društva zamejskih likovnikov Sergij Cesar v Gregorčičevi dvorani v Trstu tudi odprl razstavo barvnih fotografij Adriana Perinija, dva člana krožka pa sta predvajala lepe diapozitive o naravi.

Prvič v zgodovini tega koledarja so fotografije posredovali člani fotokrožka. Po izredno strogi selekciji so izbrali 13 fotografij med približno 150, kar že dovolj zgovorno priča o njihovi kakovosti. Treba je povedati, da so to fotografije, ki jih veže skupni imenovalec voda — to je naslov letošnjega koledarja. Tudi izven koledarja bi se prav gotovo zelo dobro odnesle, saj sploh niso nastale

III

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
priredi v nedeljo,
12. januarja, ob 16. uri
v stolnici sv. Justa v Trstu
BOŽIČNI KONCERT

Nastopili bodo: mešani pevski zbor ZCPZ (vodi Janko Ban), dekliška pevska skupina »Vesela pomlad« (vodi Franc Pohajač) in vokalna skupina Ave (vodi Andraž Hauptman).

Priložnostno misel bo podal dr. Zvone Štrubelj.

Letošnji koledar slovenskih denarnih zavodov v Italiji je opremljen z izdelki mladih fotografov krožka Foto Trst 80. Na sliki: eden od objavljenih posnetkov — pogled na znameniti most v Čedadu.

Dr. Zorko Harej praznoval 70-letnico

Politični in kulturni delavec dr. Zorko Harej je 22. decembra lani praznoval 70. rojstni dan. Dr. Harej se je rodil v Dornberku, vendar že pol stoletja živi v Trstu, kjer je bil najprej profesor klasičnih jezikov, nato pa urednik slovenskih radijskih sporedov na postaji Radio Trst A. Jubilant je znan tudi kot skladatelj in dirigent, ki se že dolga leta vztrajno zavzema za rast in napredek slovenske zborovske glasbe. Dr. Harej je med drugim tudi predsednik Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu, poleg tega pa se aktivno ukvarja s politiko. Dolga leta je bil pokrajinski predsednik oz. pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti, že desetletje pa zastopa Slovence tudi v tržaškem pokrajinskem svetu. Vrsto let je bil tudi odbornik za kulturo.

Ob visokem jubileju čestita dr. Zorku Hareju in mu želi še veliko zdravih in uspešnih let tudi Novi list.

Zanimiva knjiga o Ljubljani

Pred nedavnim je v Ljubljani izšla knjiga z naslovom »Ljubljanske metamorfoze« slovenske časnikarke Darinke Kladnikove. Gre za pravi leksikon o zgodovini slovenskega glavnega mesta, o njegovem razvoju in njegovi današnji podobi. Avtorica je v svojem delu vzela v poštev več kot sto najznamenitejših objektov v Ljubljani (cerkve, gradove, druge stavbe, trge in mostove). Vsak objekt je predstavljen na dveh fotografijah; na eni je njegova pretekla, na drugi pa njegova sedanja podoba.

Kaj se dogaja v Benečiji?

NEKAJ MISLI OB DNEVU EMIGRANTA V ČEDADU

Benečija doživlja v zadnjih letih preporod, tudi v narodnostnem pogledu. Da je tako, priča dejstvo, da obiskuje dvojezični vrtec in šolo v Špetru skoraj 80 otrok, kar je zelo veliko glede na demografsko stanje dolin.

V nedeljo, 5. januarja, je bila v gledališču Ristori v Čedadu 30. izvedba Dneva emigranta. Kulturna prireditev, na kateri so nastopili ljudska godca Ližo in Gusto, klavirski duo Chia-budini-Duriavig in Beneško gledališče s komedijo Daria Martiniga »Čudne bolezni«, je privabila v prostorno gledališče izredno veliko občinstva. Slavnostna govornika bi morala biti slovenski predsednik Kučan in predsednik deželne vlade Biasutti. Ko je slednji odpovedal svojo prisotnost, ker je odstopil s mesta predsednika deželnega odbora, da bi kandidiral na parlamentarnih volitvah, je predsednik Kučan iz protokolarnih razlogov odpove-

dal svoj nastop. Priložnostno misel je zato podal prof. Viljem Černo, ki je bil pred nekaj dnevi izvoljen za predsednika nove Zveze Slovencev videmske pokrajine.

V predverju gledališča so za to priložnost delili poseben letak s katerim so napovedovali ustanovitev iniciativnega odbora za oblikovanje Demokratičnega foruma Slovencev v videmski pokrajini, ki naj bi bil pluralističen in ljudski, v vsem avtonomen in ki bi odgovarjal izključno slovenski skupnosti v videmski pokrajini.

Na koncu velja omeniti, da je ob tej priložnosti — po nekajletnem premoru — spet izšel Trinkov koledar. Misovsko gibanje pa je pred gledališčem uprizorilo protestno manifestacijo proti slovanizaciji Nadiških dolin in se pri tem spotikalo še zlasti ob delo duhovnikov in domnevni podpori predsednika deželne vlade Biasuttija.

Ob nedeljskem jubilejnem, 30. Dnevu emigranta v Čedadu izraža deželno tajništvo Slovenske skupnosti svojo solidarnost beneškim izseljencem in vsem, ki se zavzemajo za narodnostni in gospodarski preporod Slovencev v videmski pokrajini. S temi čustvi se bo delegacija Ssk udeležila nedeljskega srečanja, kljub temu da je zelo zaskrbljena nad zadnjimi dogodki v Benečiji in drugod med Slovenci v videmski pokrajini. Čeprav si Ssk prizadeva za skupno reševanje bistvenih vprašanj naše skupnosti in za enotno nastopanje na enakopravni ravni, se pluralistična podoba organiziranega slovenskega življa v videmski pokrajini šibi. Kljub pomislekom uglednih predstavnikov iz Benečije in Kanalske doline se nezadržno nadaljuje proces vpletanja vseh slovenskih dejavnosti le v okvir ene izmed krovnih organizacij, kar utegne škoditi zaželeni samostojnosti in pluralistični razvejanosti.

Obisk pri gospe Pepci iz Boršta

G. Pepca Zaharjeva je prav gotovo ena najbolj znanih oseb v svoji vasi...
(foto D. Bradassi)

Gospa Pepca je v Borštu in okolici prava osebnost. Med domačini je zelo priljubljena, poznajo jo resda vsi, od starejših Borštanov pa do otrok. Uradno je, kot pravi, cerkovenik ali »mežnar«, v resnici pa poleg cerkvene dejavnosti skrbi tudi za župnijski vrt, za svoj vinograd, velikokrat pomaga domačinom pri vsakodnevnih delih in povedali so nam, da celo pri sečnji drv. In že to bi lahko bilo dovolj, da bi razumeli, zakaj to gospo tako cenijo. Vendar nisem še navedel njene najpomembnejše dejavnosti: že 57 let skrbi za vaške zvonove. Boršt je namreč ena izmed zadnjih vasi v zamejstvu, kjer zvonovi niso avtomatizirani.

Gospa Pepca Zaharjeva je že krepko presešla 70. leto, še vedno pa je kot mladenka, žilava, polna energije in vedrega razpoloženja. »Srečna sem s svojo življenjsko izbiro. Na zvonenje me veže predvsem veliko veselje, zato se v teh dolgih letih nikoli nisem pritoževala zaradi težav ali pomanjkanja časa. Nekoč so bile za prevzem »mežnarije« potrebne volitve. Leta 1934 so bili v Borštu trije kandidati, med njimi tudi moj oče Peter. Prav on je bil izvoljen in z navdušenjem sem mu začela pomagati. Tako se je vse začelo.«

Tudi za zvonenje so potrebna določena pravila, ki so v bistvu vkoreninjena še v starih običajih. Takole mi je Pepca obrazložila svojo dejavnost: »Ob 6.30 je zvonjenje za Zdravo Marijo, navadno samo z velikim zvonom, traja pa 2 do 3 minute. Ob 12.00 so pravila zvonjenja podobna, zvonijo pa se za »poldan«. Zvonovi se nato zopet oglasijo četrto ure pred večerno mašo, in sicer mali in srednji zvon, ker je v tednu delovna maša. Po maši je še večerno zvonjenje, in sicer zopet za Zdravo Marijo, tokrat s srednjim zvonom, nato pa z malim za verne duše. Ob sobotah zvečer pa je bolj slovesno in morajo skupno zvoniti vsi trije zvonovi. Včasih mi pomaga brat ali kak drug vaščan, dostikrat pa si kar sama pomagam. Na srednjo vrvo se obesim z nogo, za levo in desno pa si pomagam z rokami. Tako slavnostno zvonjenje je tudi ob nedeljah, četrto ure pred mašo. Ob pomembnejših praznikih pridejo pritrkovalci, ki gredo na zvonik in s kremblji oz. »beticami«

pritrkujejo mali in srednji zvon, veliki pa zvonijo navadno. Na ta način lahko menjujejo ritem.«

V vseh teh letih so seveda nastopile tudi razne težave. Vendar kljub temu se je gospa Pepca znašla in nadaljevala svojo pot. »Ko sem si pred leti zlomila desno roko, sem si pomagala tako, da sem dva zvonova zvonila z levo, za tretjega pa mi je pomagal brat. V 57. letih se je 4-krat utrgala vrvo in sem padla na tla, to tudi pred kratkim, vendar k sreči nisem utrpela nikakršnih posledic. Šla sem na zvonik in sem zvon na novo privezala.

Edinole led mi je nekajkrat prepredil pot do cerkve in so zato zvonovi molčali. Bilo je pred leti, ko so bile izredno hude zime. Vendar se je to zgodilo le nekajkrat.«

Gospa Pepca je ob 50-letnici svoje delovanja prejela iz škofovih rok plaketo z zvončkom in diplomo. To je bilo darilo borštanskega župnika in pevskega zbora. Najlepše darilo za prijazno Pepco pa sta gotovo ugled in simpatija, ki ju je deležna prav v vsakem kotičku vasi.

Darko Bradassi

Slovenski kulturni klub in Mladinski odbor Slovenske prosvete vabita v soboto, 18. januarja, na

»SLOVENIJA PARTY«
(ob mednarodnem priznanju Slovenije),

ki bo v prostorih Slovenske prosvete v Ulici Donizetti 3 z začetkom ob 18.30.

Partljičeva komedija na tržaškem odru

Moj deda, socialistični mrtvak

V predprazničnem času je gledališki ansambel odigral svojo drugo letošnjo premiero, Partljičevo komedijo **Moj deda, socialistični mrtvak** v režiji Maria Uršiča. Igro spremljata podnaslov **Prvi primer inšpektorice Darje** in oznaka, da gre za krstno uprizoritev kriminalne komedije.

Naslov parafrazira naslov Partljičeve uspešnice iz leta 1983, po kateri je bil posnet tudi film **Moj ata, socialistični kulak**. Med igrama pa, kot pravi sam avtor v gledališkem listu, ni nikakršne neposredne zveze, saj je **Moj deda** nekakšna parodija kriminalke. Tone Partljič, mladinski pisatelj, dramatik in dramaturg, rad za čini svoja dela z ironijo in sploh rad parodira (npr. Ščuke pa ni, parodija Cankarjeve drame Za narodov blagor). Da se humorno navezuje na slovensko literarno tradicijo, je razvidno tudi iz nekaterih citatov ali fraz, ki jih je postavil v usta glavnemu »junaku« Dedi.

Boj kot komedija ali kriminalka se mi zadnja Partljičeva igra zdi nekakšna satira, v kateri ni jasno, proti komu so uperjene najostreje bodice. »Difficile est hodie saturam (non) scribere«. Če po svoje interpretiram ta znani Marcialov verz: težko je danes, v demokratični Sloveniji, ne napisati satire, saj ni nikakršnih ovir ali režimske cenzure, ki bi kratile ustvarjalcu ali satiriku svobodo umetniškega izražanja. Z druge strani pa je danes težko napisati (dobro) satiro.

Komedija ni dramaturško prepričljiva in karakternost izdelana, razen seveda glavnega »junaka« Dede ter njegovega vnuka Janija. Jože Javornik

Lepa in hvalevredna pobuda

za morebitno publikacijo in vsaka ima svojo dušo in srce. Umetnostni kritik Sergij Cesar, pa tudi drugi fotografi in ljubitelji fotografije so se o novem koledarju zelo pozitivno izrekli, po mnenju mnogih gre za enega izmed najboljših v zadnjih letih. Kar šest posnetkov je posvečenih morju, ostali pa rekam in jezerom, seveda v naši deželi. Zaobjeto je praktično celotno področje, v katerem živimo Slovenci; posnetki so nastali tako v tržaški kot v goriški in videmski pokrajini. Prav bi bilo, da bi delo članov edinega slovenskega fotografskega krožka na Tržaškem tudi v prihodnosti nagradili z morebitno izdajo koledarja ali tudi z drugimi publikacijami. To možnost bi lahko izkoristila posamezna društva, organizacije in ustanove.

(Dar)

ali Deda, s partizanskim imenom kapetan Strela, je kultura NOB, socializma in UDBE, iz katere je 59. leta izstopil, toda daje ga občutek preganjanosti, da živi samo še v prepričanju, da mu UDBA grozi in ga hoče likvidirati. S svojim paranoičnim obnašanjem pa Deda spravlja v resne težave vse družinske člane. Temu starčevsko naivnemu in prisrčnemu liku je vdahnil vso simpatijo, kar je je zmož, odlični Anton Petje. Zaupne vezi iskrenega prijateljstva in razumevanja se v družini spletejo edinole med obsedenim starčkom in punkovcem Janijem, ki je neprisiljeno zaživel v interpretaciji mladega Alojza Sveteta.

Ostali liki so bolj tipizirani, čeprav se mi zdi, da bi težko predstavljali poprečno sodobno slovensko družino. Tine, Javornikov sin (Gojmir Lešnjak), se boji, da bi zaradi norega očeta izgubil službo. Njegova žena Julka (Miranda Caharija) je vsa mahnjena na horoskope in bio-hrano. Vnukinja Cica (Lučka Počkaj) se proučuje za svobodno novinarko in vse, tudi Dedov umor, jemlje z izključno profesionalnega vidika, gre ji namreč prvenstveno za »scoop«.

V drugem delu, ko naj bi se Deda med prisiljenim oddihom na deželi pomiril, družino obišče zdomec, mladostni prijatelj Frankie Pukl (Stojan Colja) s svojo ženo, rdečelaso Irko Daisy (Lidija Kozlovič). Ko se naposled Deda res zgrudi pod strelom, postane vsa pomembnejša vloga inšpektorice Darje (Maje Blagovič, ki jo spremljata policista D. Malalan in I. Pečar), ob kateri se sprošča avtorjeva ironija na račun sodobne ženske.

Partljičeva farsa sicer predstavlja Deda kot produkt večdesetletnega pranja možganov in totalitarizma, ne prizanaša pa niti sodobni družbi niti ne sedanji slovenski oblasti. Večkrat omenjeni geograf Mezgec, šef policije, vojaška uniforma inšpektorice Darje, ki se raztegne na vse predmete in celo na ozadje, so pretveza za zbadanje sedanjih vplivnih slovenskih mož, ki jih, četudi v satiričnem duhu, prav gotovo ni mogoče primerjati s preteklo režimsko garnituro. Norčevanje na račun emigracije — kar je še kako boleča in resna tema —, v prizoru, ko se emigrant Pukl po več kot petinštridesetih letih spet vrne v domovino in sreča z Dedo, pa je naravnost neokusno.

Za lektorstvo je poskrbel Jože Faganel, za korepeticije Aleksander Rojc. Kostume si je zamislila Marija Vidau, izvorno pa je učinkovala scenografija Marjana Kravosa: v I. delu niša z idoli, fotografijami, zastavami propadle ideologije, v II. delu pa niansasto zelena svežina panojev, ki so ponazarjali sproščujoči naravni okvir.

Majda Artač Sturman

Priimek smo podedovali - ime so nam izbrali

Praznični popoldan je privabil na naše dvorišče manjkantno damo. Po razgovoru se je obotavljajoče poslavljala in končno zaustavila ob avtomobilu. Smola ali sreča je botrovala, da se je prav tedaj odtrgal kaki iz bližnjega drevesa, čofnil na avto in pomazal dami kožuh. V zmedu se ji začnem opravičevati, češ da me je letos prehitela zima, zato teh sadežev nisem pobral..., obenem pa končal: »Oprostite, gospa Betka!« Gospa je takoj vzrojila in mi energično zabrusila: »Sem Betty, z dvema tejema in ipsilonom!« in odpeljala. Bil sem v velikanski zadregi. Končno pa sem si le mislil: »Lahko ste tudi butti s tremi teji!« Nekaj dni za tem me sreča njen mož, prijazno ga pozdravim, on pa mi v zadregi prišepne: »Do smrti ste užalili mojo ženo. Najprej ji niste pohvalil kožuha, potem pa ste jo še tako grdo imenovali. Dobil je ime po znani filmski nadaljevanki in je na to sila ponosna...« No ja, se opravičujem, saj veste, da ga pač človek polomi, pa sem ga tudi jaz tedaj...

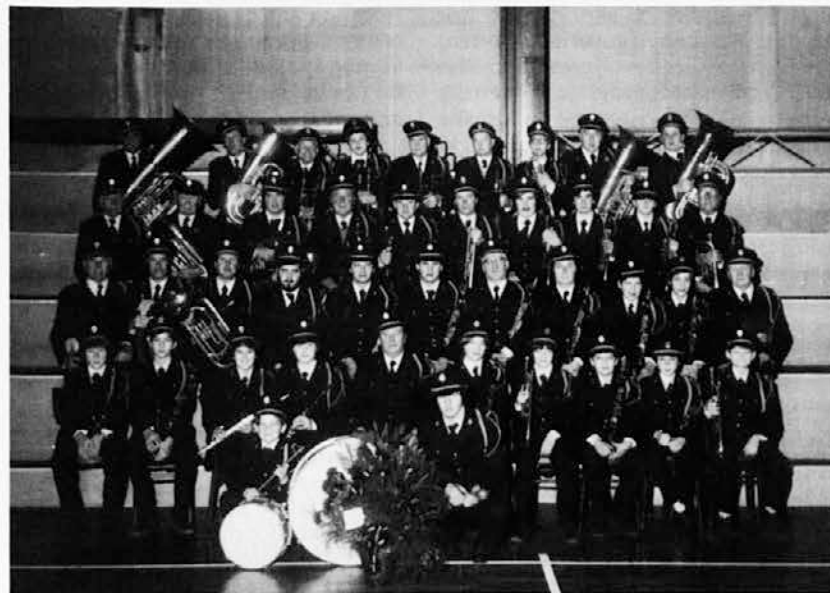
Med božičnimi prazniki grem obujat spomine v Slovenijo. Komaj vstopim v eno od tamkajšnih župnišč, me sobrat nagovori: »Prav, da si prišel. Moži se tvoja sošolka Jožica. Te dni sta potekli dve leti, odkar se ji je mož ponesrečil v tovarni. Otroke je poženila, sedaj se bo še sama. Naročila je, da naj jo takoj pokličem. Takoj telefoniram, da naj pride!« Kakšna škoda, si mislim. Kako prav bi prišla v kakšno župnišče, ko je izvrstna kuharica... Kmalu je bila med nama. Prinesla je steklenico šampanjca in skupaj smo nazdravili... Družba pa se je kmalu zresnila. »Veste, začne sogovornica, jaz rabim dokumente za cerkveno poroko!« Nič lažjega, se vmešam. Krstni list in mrliški list moža in vse skupaj je urejeno. Samo povej, kdaj bo ta poroka, da pridem po konfete, se pošalim. »Upam, da bo tako,« nadaljuje, »samo jaz rabim originalne dokumente.« Oprosti, nadaljujem, mi vedno izdajamo samo originalne dokumente. Nikoli ne izdajamo falsifikatov. Ona pa: »Pa še kakšne falsifikate pišete!« Tedaj me vzdigne in začnem: »Poslušaj, moj podpis je na naših dokumentih enakovreden županovemu, pa še overovljen je na sodišču!« Ona pa: »Seveda, vprašanje je, kaj podpišeš?« »Kaj, za kar sem pristojen, ji pojasnim!« Sobrat pa samo gleda, kaj pa sedaj ta dva tu v njegovi pisarni! »Poglejta vidva, ki trdita, da izdajata originalne dokumente. Meni je gospod izdal krstni list na ime Jožica Medved.« »Ljubi Bog, se zopet oglašim. Poslušaj, kot tako te poznam, tako ti piše na diplomi in tako ti bodo napisali na nagrobnik!« »Vidiš, mi zabrusi, kako so te pokvarili komunisti. Poglej, kaj vse so odvzeli Cerkvi, koliko gozdov, koliko hiš, koliko duhovnikov so pozaprlji; Vidiš!« »Seveda vidim, samo ne razumem, kaj ima to opravka z našimi cerkvenimi dokumenti?« se zopet boječe oglašim. »Pa še kako ima, začne z visokim tonom. Vi izdajate popačene dokumente. Moj oče me je prijavil in to mi je tudi sam pripovedoval kot Giuseppino Orso. Tako je pisalo na tedanji njegovi osebni izkaznici. Ko pa so po osvoboditvi delali prepise, so me enostavno prekrstili v Jožico Medved. Kdo je tem komunistom to dovolil? Tedanja oblast je bila zakonita in moj oče me je zakonito prijavil tako, kot se je tedaj podpisoval! Vidiš, kaj vse je treba danes urediti, ko so toliko let vse samo kvarili... Ti pa govoriš, da je zakonito. S tem dokazuješ, da živiš še vedno v real-socializmu. Do tebe še ni prišla naša samostojnost, naša državnost, vidiš, kje si; na Kitajskem, prehiteli so te celo Rusi... Jaz se poročim v Abruzzo in tam Jožica Medved ne pomeni nič. Medtem ko Giuseppina Orso pa nekaj! Zato zahtevam, da mi napišete dokumente tako, kot me je tedaj za krst prijavil moj oče! Ne pa komunistično popačeno!« In odide brez besed.

»Poglej ti raco,« se zakadim v sobrata. »Pred tridesetimi leti sva oba šla na priporočilo tvojega prednika, tukajšnjega župnika k prof. Jakobu Šolarju, da ji je pregledal diplomsko nalogo, ki jo je zagovarjala na fakulteti za slovenski jezik. In to je naredil za božji lon! Sedaj mi dela tu pa takšen veter...« Svet se res vrtil po vetru... si na tiho mislim... Sobrat pa je še naprej tiho... »No, ali je to tista osamosvojitve? Kaj misliš? Mu ne dam miru. Čez nekaj časa se vzdrami in začne: »Če bi jaz naredil prošnjo za italijansko pokojnino, kot Antonio Lupo, tako so me klicali v semenišču v Vidmu in ne kot Anton Volk, bi jo gotovo dobil, tako so mi jo pač zavrnil, da sem nepoznan... Imel bi kaj, tako pa nimam nič...« »Veš kaj, me dvigne, pojdite se vsi lepo solit, ali pa farbat... in odidem. Priznam, da sem letos imel pokvarjene božične počitnice in še velikonočne preden bodo prišle, na račun teh zdrah in real-socializma...«

Ambrož Kodelja

NAŠA DRUŠTVA

Godbeno društvo »Nabrežina«

Člani pihalnega orkestra iz Nabrežine

V Nabrežini že skoraj celo stoletje deluje Godbeno društvo »Nabrežina«. Ustanovljeno je bilo konec prejšnjega stoletja z imenom »Franc Joseph Muzik«. Kot zanimivost naj povemo, da so domači godbeniki igrali tudi avstrijskemu cesarju Francu Jožefu, ko se je med svojim povratkom na Dunaj za nekaj časa ustavil na železniški postaji v Nabrežini.

Kot skoro vsa slovenska društva je tudi Godbeno društvo »Nabrežina« v dveh najtežjih zgodovinskih trenutkih tega stoletja prekinilo svoje delovanje. Prvič v času prve svetovne vojne, ko so morali člani namesto glasbila prijeti v roke orožje, drugič pa v obdobju fašističnega režima, ki je prepovedal delovanje vseh slovenskih društev. Fašisti so tedaj tudi kaznovali dirigente, ki niso

izvrševali njihovih ukazov; največkrat je šlo za to, da niso hoteli izvajati »slavnih« fašističnih himen. Kapelnik v Mavhinjah Jože Kralj je moral zaradi tega izpiti večjo količino ricinusovega olja, podobno pa se je zgodilo tudi tedanjemu dirigentu godbenega društva »Nabrežina« Josipu Devetaku.

Po drugi svetovni vojni so slovenski godbeniki iz Nabrežine začeli spet redno vaditi in nastopati. Dirigentsko vlogo je prevzel že omenjeni J. Devetak, ki je godbenike vodil do leta 1967, ko je prepustil mesto Stanku Misleju, ki še danes vodi to godbeno skupino. Pri delu mu v zadnjem času pomaga tudi mladi glasbenik Sergij Gratton, saj dosedanji dirigent zaradi svoje častitljive starosti ne more opravljati sam vsega dela,

poleg tega pa je treba misliti tudi na bodočnost godbenega društva.

Razveseljivo je dejstvo, da slovenski nabrežinski pihalni orkester iz Nabrežine sestavljajo pretežno mladi, nam je povedal član društva Ivo Kralj. Godbenikov je okrog 40. Za njihovo glasbeno izobraževanje skrbita profesorja Sergij Gratton in David Šinigoj, ki poučujeta tudi »nove moči«.

Godbeno društvo »Nabrežina« ima svoj sedež v stavbi na glavnem vaškem trgu. Prostor je odločno premajhen za potrebe tako velikega števila godbenikov, je dejal Ivo Kralj. Obljubljeno pa je bilo, da bo društvo dobilo primernejši prostor v novem Kulturnem domu.

Kar zadeva nastope in koncerte, je treba povedati, da društvo nastopa na vseh pomembnejših praznikih in proslavah v devinsko-nabrežinski občini pa tudi drugod po okolici. Vsako leto priredi božični koncert, ki je tudi letos zelo lepo uspel. Godbeniki so pripravili res kvaliteten koncert z

domačim zborom »Fantje izpod Grmade«. Društvo prireja vsako leto tudi pustovanje, da nabere nekaj prepotrebni sredstev, redno nastopa na raznih srečanjih, ki jih prireja vsedrjavno italijansko združenje pihalnih orkestrrov in sodeluje z različnimi slovenskimi zbori iz okolice.

»Najpomembnejše je«, je poudaril Ivo Kralj, »da društvo še naprej ostane slovensko. Takšno bo tudi ostalo, dokler bodo člani in dirigent ohranili ljubezen do slovenske besede in glasbe.«

Kot rečeno, bo letos Godbeno društvo »Nabrežina« praznovalo 95-letnico svojega obstoja. Kot kaže, pa so tudi obeti za bodočnost dobri, saj se je predvsem v zadnjem času orkester zelo pomladil, v glasbeni šoli, ki jo vodita Gratton in Šinigoj, pa je trenutno še okrog 20 mladih, nam je povedal predsednik društva Karel Gabrovec. »Ti bodo čez nekaj časa začeli tudi igrati v ansamblu. Najhujši problem društva je trenutno sedež, vendar kaže, da bo tudi to v doglednem času rešeno. Naše društvo« je še dejal predsednik, »želi, da bi nam tudi v bodoče ljudje stali ob strani, kot so nam doslej.«

(hj)

NOVICE

V Narodni in študijski knjižnici v Trstu so dne 18. decembra 1991 predstavili peti zvezek Enciklopedije Slovenije. Gre za delo, ki naj bi izšlo v 12 zvezkih na 5 tisočih straneh, opremljeno je z zemljevidi, grafikoni in številnimi fotografijami, obsega pa ves slovenski kulturni prostor. Na predstavitvi so sodelovali dr. Bogo Grafenauer, dr. Jože Pirjevec in uredniki enciklopedije.

V Avstraliji je pred nedavnim izšla pesniška zbirka Ivana Legiša, po rodu iz Medje vasi, ki je pred leti zapustil domači kraj. Zbirka nosi naslov Jesensko listje; v njej je 74 pesmi, v večini od teh pa se pojavlja predvsem domoljubna motivika, zlasti spomini na ljubljene domače kraje in ljudi. »Jesensko listje« je prva pesniška zbirka, ki jo je v Avstraliji izdal kak Slovenec.

Jurij Paljk

Razmišljanje ob praznikih

Marsikdo je v teh dneh spet enkrat svobodno zadihal, presrečen se je zjutraj zbudil in rekel, da je končno res vesel, ker je teh praznikov že enkrat konec. S prazniki je namreč tako, da jih je takoj preveč, prekinejo nam namreč osnovni življenjski ritem, katerega smo vajeni, kateri nam tudi edini nekako osmišlja življenje. Človek je namreč bitje navad, četudi ima zelo rad presenečenja. Že od mladih nog vemo, da so nas starejši učili, da si je potrebno prisvojiti delovne navade, »tako, da ti bo prišlo v kri«, so nam govorili. In prazniki, posebno ti sedanjí, ko jim skorajda nihče ne ve več namena razen zbujenih trgovcev, prav ti prazniki nam podirajo naš vsakdanjik.

In tako se pred prazniki tudi sami najdemo v vrsti bedastih nakupovalcev, ki v super in hipermarketih kupujejo vse mogoče nepotrebno blago in to v količinah, da bi zadostovalo dostojnemu človeku za nekaj mesecev spodobnega življenja. Tako se tudi mi gnetemo med množico, ki hodi po okrašenem mestu, katerega je občinska uprava okrasila samo zato, da njeni davkoplačevalci niso prav vedno besni nanjo, ker se občinski možje skorajda vedno na tihem zavedajo, da so v bistvu veliki troti družbe, sicer tudi koristni, a vseeno samo troti. In tako hodimo in poslušamo iz sedaj že na ulice obešenih zvočnikov pesmi, ki so jih uvozili v naše kraje premeteni trgovci,

ki poslušajo na drobno in največkrat pa na debelo, tako pojemo razne Jingle bells in White Christmas, pesmi, ki z nami nimajo nobene zveze, razen seveda, če se ne strinjamo z nekim kanadskim profesorjem, ki je že pred leti bistro rekel, da je cel svet postal z izumom televizije ena sama majhna vas.

In potem kupujemo »panettone« in »pandoro«, ker nam tako doma ni treba več peči potice, sicer pa, kdo jo sploh še danes zna, razen tistih nekaj pekov v Trstu, ki prodajajo pod imenom »putizza triestina« vse mogoče sladkarije, le potice ne. Na skrivaj vsi kupujemo petarde, ki jih potem mečemo, in sami ne vemo zakaj, morda samo zato, ker nam gre božični mir na živce, ampak kakšen mir neki, lepo vas prosim! Danes je že sreča, če te k polnočni maši vabijo pravi zvonovi, moderni arhitekti namreč delajo prav

svinjske projekte, po katerih potem gradijo cerkve brez zvonikov in brez zvonov, zato pa s toliko večjimi zvočniki, od koder se potem lahko oddaja tudi zvonjenje imenitnih zvonov iz pariške cerkve Notre Dame. Jaz sem jih namreč letos poslušal in šlo mi je na bruhanje, raje bi namreč slišal čisto navaden zvonček, glavno, da bi bil pravi. A tako je, vse je neki ponaredek nekega originala, za katerega nihče več ne ve, če je sploh res original.

Če gledaš televizijo, vidiš vedno iste bedaste ameriške filme, kjer je polno živali, božansko lepih in dobrih majhnih otrok, katerim v mislih že sam daješ v njihovih zrelih letih Nobelovo nagrado, tako so namreč pridkani. In povsod prisotni isti sveti Miklavž, Babbo Natale, Santa Klaus, imenujte ga kakor hočete, skoraj zagotovo pa ne veste, da je to največji trgovski trik-reklama, ki so

Na Kontovelu je umrl g. Albin Grmek

Konec prejšnjega tedna, v noči med petkom in soboto, je v svojem župnišču na Kontovelu nepričakovano umrl tržaški duhovnik Albin Grmek. Bilo mu je 66 let. G. Grmek je umrl za srčno kapjo med spanjem; že več let je bolehal, saj

je preстал tri infarkte. Zadnji napad je bil zanj usoden.

Pokojnik je bil po rodu iz Tomaja. Bogoslovje je študiral v Gorici, v duhovnika pa je bil posvečen leta 1948 v Trstu. Najprej je kaplanoval na Opčinah, nato je bil župnik v Ricmanjih, več kot 20 let je nato služboval v Dolini, kjer je postavil Mladinski dom in prenovil cerkev, leta 1983 pa so ga premestili na Kontovel.

G. Albin Grmek je tudi poučeval verouk na osnovnih in srednjih šolah v krajih, kjer je služboval, nekaj časa pa tudi na zavodu za geometre. Bil je tudi zelo dejaven v skavtski organizaciji. Do pred kratkim je urejal tudi versko rubriko »Vera in naš čas«, ki jo je oddajala slovenska radijska postaja. Velika množica je g. Grmeka pospremila k zadnjem počitku v sredo, 8. t.m., na Kontovelu.

V petek, 20. decembra, je v Dijaškem domu v Trstu potekala prijetna slovesnost ob 45-letnici te ustanove. Slovesnosti se je udeležilo veliko poslušalcev, predvsem bivših gojencev, častni gost pa je bil predsednik Republike Slovenije Milan Kučan. Predsednik je predvsem opozoril na velik pomen te ustanove. Dom je vzgajal več generacij zavednih Slovencev in to svoje poslanstvo je uspešno opravljal tudi v prvih povojnih letih. Na slovesnosti sta spregovorila še ravnatelj Dijaškega doma Edvin Švab in predsednik Dijaške matice Dušan Križman.

jo že pred veliko leti izumili pri Coca Coli, ko je nekemu prebrisanemu mladeniču šinila v glavo misel, da bi svetega Miklavža, Božička, oblekel v barve Coca Cole in ga takega vsilil celemu svetu. Tako se je tudi zgodilo, danes namreč nihče ne more več pomisliti na Miklavža drugače kot oblečenega v Coca Cola barve, rdeče in belo, lepo, ne? A ni bil božanski letos Paul Newman s svojimi prelepimi modrimi očmi v vlogi Miklavža za znano italijansko pašto v uspešni reklami, katero smo lahko gledali na predvečer božiča, seveda tudi prej in tudi pozneje? In tudi on je bil izredno lepo oblečen v rdeče belo Coca Colobleko, manjkalo je samo to, da bi bil on zapel White Christmas.

Po drugi plati pa moraš gledati televizijo tudi v prazničnih dneh, če hočeš biti vsaj malo obveščen o tem, kaj se dogaja v svetu. In tako lahko gledaš vojno in vse mogoče stvari. Ena stvar pa gotovo ne manjka ob Božiču in Novem letu na italijanski televiziji. Vsako leto vam jo servirajo, pazite na to in boste videli, da je res. Običajno je to ob dnevniku, ki ga gledate po večerji ali ob njej, ali pa to storijo ob enih in trideset popoldan, ko ste ravno težko

vstali od mize, žena se je res potrudila in tako imate v sebi najmanj dva kilograma imenitnega kosila. Zavalite se na kavč in prižgete tevejšček, najprej vam voščijo, povedo vse najnujnejše novice in potem vam obvezno pokažejo neke Afričane, ki umirajo od lakote, ni važno od kod so, važno je samo to, da umirajo od lakote!, običajno kameraman prav s posebnim poudarkom kaže debele trebuščke lačnih otrok in časnikar zraven s perverzno dobro hlinjenim glasom govori o veliki krivdi zahodnega sveta, ki tem revežem ne pomaga. Kar neugodno se presedate na kavču, pogled na te podhranjene ljudi je po imenitnem kosilu res nekaj groznega. Takoj za tem prispevkom, ki vas je že vrgel iz tira, se vam spet posmejejo z ekrana in vam povejo, da bo sedaj na vrsti prispevek o ljudeh, ki nimajo doma, katerim pa je ta in ta mestna uprava vseeno pripravila imenitno večerjo za božični praznik. Običajno potem vidite kakšno ženo uglednega politika, ki v krznem plašču deli mestnim revežem čaj, klošarji se bebasto smejejo v kamero, ker jim luč premočno sveti v oči, mestni veljak potem podeli še »panetton«, ki za Božič ne sme nikjer

Delovanje SSO v letu 1991

Svet slovenskih organizacij je ob nastopajočem novem letu pregledal opravljeno delo preteklih mesecev in ocenil dogodke ob skorajšnjem priznanju republike Slovenije. Ob tem je SSO izrazil zadovoljstvo in pozitivno ocenil osamosvajanje slovenske republike, sprejetje nove slovenske ustave in druge politične dogodke, ki Slovincem v zamejstvu vlivajo novega upanja v lepšo prihodnost, ko se bosta lahko suvereni državi Slovenija in Italija brez predsodkov lotili obravnavanja problemov zaščite slovenske in italijanske manjšine v luči novega evropskega duha, pluralizma, strpnosti in vrednotenja kulturnega bogastva, ki ga izražajo jezikovne in narodne skupnosti.

Po skoraj petdesetletnem monopolu in enoumju, ki je hotelo obvladovati Slovence v matici, po svetu in predvsem v zamejstvu, smo bili v zadnjem času priče nekaterim pozitivnim premikom, ko je do soodgovornosti za skupne zadeve prišel tudi tisti del slovenske manjšine v Italiji, ki vso povojno dobo na tem področju ni imel besede. To se je pokazalo predvsem pri skupnem upravljanju nekaterih ustanov, na primer Glasbene matice in Slovenskega gledališča. Vendar pa smo prav te dni priče čudnim involucijskim premikom in znakom, ki ne vodijo več v to smer skupnega blagra in pravičnega uravnovešenja. Dogodki okoli Primorskega dnevnika, ki ga nekateri obravnavajo skoraj kot zasebno lastnino, ki naj bi jo bili sami ustvarili, to posebej potrjujejo. Prav tako nas v tem potrjujejo dogodki okoli ustanovitve Zveze Slovencev videmske pokrajine, kar je bilo opravljeno takore-

koč na skrivaj in v sodelovanju z eno samo krovno zvezo SKGZ. Ti pojavi ne kažejo nič dobrega za našo skupnost, ker se zdi, da so globoko zakoreninjene določene težnje po ohranitvi monopolov, ki so vso povojno dobo obvladovali in hromili slovensko skupnost v Italiji.

Svet slovenskih organizacij kot želna krovna ustanova rad sprejme v svojo zvezo organizacije iz videmske pokrajine, ki v njej še niso, toda članstvo, ki ni utemeljeno v poštenem odnosu do krovnih organizacij, je nesprejemljivo, ker bi lahko bilo izraz oportunitizma in bi v bistvu ohranilo monopole pod videzom pluralizma. Zaradi vsega tega SSO z zaskrbljenostjo sledi dogajanjem v videmski pokrajini in bo podprl vse pobude, ki bodo izraz avtentičnega pluralizma in akcijske enotnosti. Slovinci videmske pokrajine so v preteklosti dokazali visoko stopnjo samozavesti in pokončnosti, zato je SSO prepričan, da bodo znali tudi v spremenjenih razmerah poiskati prave oblike kulturnega in političnega dela.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclij, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanović, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Oglaš: Publist d. z. z.; Trst, ul. Montecchi 6; tel. 040/779611.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

mo prijateljev obisk ali pa telefon, ki nam prinese neke nepotrebne pozdrave iz še bolj nepotrebne kraja, kjer se je neka družina pijano veselila do jutranjih ur.

In običajno si vedno rečemo, da bo drugo leto lepše, boljše, poskušali bomo lepše živeti, za praznike pa tudi ne bo tako, kot je bilo letos. Sami pa že na tihem vemo, da bo, kakor bo. Nekaj poštenega pa je vendarle v vsakem človeku, namreč to, da vsaj skuša, če mu že ne uspe. Vedno znova. Pa saj vendar vsi vemo za isto kitajsko modrost, ki pravi, da človek, ki se spotakne, a ne pade, naredi daljši korak. Kam ga bo naredil, pa naj si vsakdo odgovori sam. In med prazniki smo gotovo vsaj za trenutek vsi pomislili na laštne korake, to pa je že nekaj. Četudi si vsi istočasno govorimo, da bo drugo leto bolje, vemo, da bo bolje samo toliko, kolikor bomo boljši mi sami. To pa je tudi vsa umetnost našega mallega življenja, ki je sestavljeno tudi iz zamujenih praznikov, iz praznikov, od katerih smo veliko pričakovali, obenem pa tudi iz tistih nekaj izkrenih voščil, ki smo jih bili v teh praznikih gotovo deležni, in smo jih tudi sami nekaj dali.

manjkati, in razlaga z ekrana, kako pomembno je biti dober za božične praznike. Spet ena tistih, katerim pravijo v Rimu »volemosebene«, sliši se dobro, pomeni pa ne ničesar, prav nič. Vas pa to vrže s tira in začnete preklinjati televizijo, ki vam kaže same svinjarije, in kot vedno: »ti bedaki ob praznikih ne znajo narediti ničesar dobrega, včasih smo vsaj gledali kak dober film, včasih je bilo še kaj, danes pa ni nič!«.

Neko tiho nezadovoljstvo nas obide ob praznikih, zavedamo se, da nam življenje nekam uhaja, da v bistvu nismo njegovi gospodarji. Ves hrup, ki je znak nekega pretiranega iskanja veselja, je ob praznikih potreben samo zato, da v nas preglasi tisti glas, ki hoče napraviti neko bilanco preteklega leta. Vse nestrpnost pričakovanje »nečesa« ob praznikih je neizpolnjeno, nedoživeto, melanholično. Zato je tu pijača in zabava, glasna glasba, TV in kaj jaz vem kaj še, samo tišine ni in razmisleka. Nostalgija nedoživetega je ob praznikih največja prav v trenutkih, ko nam le uspe ujeti trenutek notranje tišine in zbranega miru. A tega je malo, že je pri roki nov izgovor, ki dobesedno »pohodi« notranji glas, pa naj bo to sa-